

оболонку своєї активності для досягнення цілком конкретної, утилітарної мети – реформування законодавства та державної політики в сфері регулювання авторського права. За основу береться теза про свободу некомерційного поширення інформації [4].

Таким чином, поширення пародійної релігійності продиктовано зміною соціальних умов. Відбувається істотне корегування звичного способу життя індивідів, що нерідко пов'язано з втратою сенсу існування і соціальної ідентичності. Пародійна релігійність як реакція на соціальні трансформації веде не просто до адаптації індивідів до нових умов, але також і до продукування оригінальних форм релігійності та соціальності взагалі. Народження соціально-релігійних проектів пародійної релігійності є ні що інше як вбрані в релігійну форму прагнення індивідів знайти міцні онтологічні підстави власного існування, ясні координати своєї поведінки шляхом конструювання цих підстав.

Список використаних джерел:

1. Мицько Р. Пародійні культури як елемент сучасної культури / Р. Мицько // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Історичне релігієзнавство. – 2013. – Вип. 8. – С. 126-131. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NznuoairD2009_2013_8_14
2. Гаврилов Е. О. Игровая религиозность как репрезентант современных тенденций социального развития / Е. О. Гаврилов // Вестник Кемеровского государственного университета, 2015. – С. 193-198.
3. Мицько Р. М. Історія та релігійна складова пародійного культу пастафаріанства / Р. М. Мицько // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Історичне релігієзнавство. – 2014. – Вип. 9. – С. 103-108. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NznuoairD2009_2014_9_12
4. Фаликов Б. Властелины «копий». Партия интернета основала новую религию / Б. Фаликов // ЦентрАзия [Электронный ресурс]. – Режим доступу : [//www.centrasia.ru/newsA.php?st=1327324920](http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1327324920)

Мацьків В.В.

студент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ПЕРШІ СПРОБИ ОСМИСЛЕННЯ ТВОРЧОСТІ Ф.М. ДОСТОЄВСЬКОГО В РОСІЙСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ

Творчість Ф. М. Достоевського стала центром досліджень і певною передумовою багатьох напрямків філософії. Як зазначають укладачі збірки «Творчість Достоевського в російській думці»: «Духовна глибина спадщини Достоевського, разом з його багатогранністю і притаманною суперечливістю, дозволяли ідеологам абсолютно різних течій європейської думки – ніцшеанства, християнського соціалізму, персоналізму, «філософії життя»,

екзистенціалізму та ін. – бачити свого пророка в великому письменнику» [2, с. 7]. Не виключення і перші спроби осмислення в ранньому достоєвськознавстві.

Філософське осмислення ідей Достоєвського починається в 60-ті роки ХІХ століття, ще за життя письменника. Дуже умовно, ми можемо поділити ранніх дослідників Достоєвського згідно з притаманних їм ідеологічних позицій. Проте, слід зазначити, що на цьому етапі виникає ряд складностей, перш за все, з самовизначенням цих позицій і хоч приблизною концептуалізацією, адже вони на той час ще «неоформлені». Разом з тим, роблячи посилання на подальше дослідження, ми розділимо дані позиції наступним чином: 1) *атеїстичне відгалуження соціалізму* – В. Белінський, М. Добролюбов, М. Чернишевський, Д. Пісарєв та ін.; 2) *ліберали* – брати Аксакови, М. Катков та ін.; 3) *консерватори* – А. Григор'єв, М. Страхов, В. Соловійов та ін. Також до раннього періоду переосмислення Достоєвського, без віднесення до виділених груп, ми включаємо К. Леонтьєва і М. Михайловського.

Поруч з цим, слід зазначити, що «до написання пізніх романів Достоєвського і його «Щоденника», він інтерпретувався соціал-демократами як соціальний письменник» [5, с. 5]. Відповідно після появи останніх на погляди письменника посипався шквал критики від ідеологів атеїстичної гілки соціалізму. Вони засуджували політичні погляди Достоєвського за їх консерватизм, релігійний окрас і національну обмеженість [1, с. 714]. З іншого боку, саме представник цього напрямку В. Белінський відкрив світу молодого талановитого автора. В статті «Про Достоєвського» Белінський дав дуже позитивну рецензію на роман «Бідні люди», що стало запорукою виходу Достоєвського на літературний олімп.

В статті «Забиті люди» («*Забитые люди*»), аналіз роману «Принижені і зневажені») М. Добролюбов, окрім літературної критики прямо полемізує з філософською доктриною Достоєвського («почвенничеством»), виходячи з демократичних позицій. Добролюбов на протипагу християнській смиренності Достоєвського пропонує «розумний егоїзм». Ба більше, за увагою М. Тонких: «революційні демократи виступили з різкою критикою політичних ідей Достоєвського, котрі він артикулював в журналах «Время» і «Епоха». В цьому плані особливо відзначились молоді ідеологи радикалізму М. Антонович і Д. Пісарєв. Полеміка першої половини 1860-х років вийшла за межі політичної полеміки, відійшовши від ідейних позицій, *перейшла на особистості* [7].

Менш гострими і плідними були суперечки лібералів з Достоєвським, але залежно від їхньої приналежності, себто до слов'янофілів чи західників, таке положення варіювалося, іноді загострювалось до крайнощів. Письменник неодноразово критикує західництво як соціальний і духовний феномен, а сам ідеалізм як ідеологію виключно європейського світу. Звісно, така позиція викликала обурення західників і відповідну критику. Щодо слов'янофільства, то цей рух був дуже близький Достоєвському, особливо відносно поглядів на історію і національний консерватизм.

Отже, в своїй більшості коротко охарактеризовані нами позиції дослідників Достоевського знаменують собою літературну критику з зазіханнями на вихід і безпосередньо прямим виходом за межі предмету свого дослідження до політичних поглядів Достоевського. Виходячи з своїх світоглядних настанов, мислителі цих напрямків не інтерпретували філософські ідеї Достоевського, а просто їх відкидали або не визнавали. Цей період є особливо важливим, адже в полемічних напругах міцніли і розвивались ідеї самого письменника.

Першим, хто здійснив релігійно-філософський аналіз творчості Достоевського, був В. Соловйов в статті «Три промови в пам'ять про Достоевського». Значущість цього аналізу полягає в тому, що Соловйов був особисто знайомий з письменником і предметом їх бесід були релігійні питання. Проте слід зазначити, що Соловйов ще не ставить питання про Достоевського як філософа, своє завдання він бачить в іншому, а саме розв'язати важливу загадку: «Яка ідея надихала Достоевського все життя?» [6, с. 32]. Результатом пошуків Соловйова став висновок, що «центральною ідеєю, котрій слідував Достоевський, була християнська ідея вільної вселюдської єдності, світового братства в ім'я Христа» [6, с. 41]. Соловйов показує, що християнська віра супроводжує Достоевського протягом всього творчого шляху, але він тлумачить християнство загалом і християнство Достоевського в категоріях власної філософії. Зазначимо, що в кінці «Трьох промов...» прикріплена «Заувага до захисту Достоевського від звинувачення в «новому» християнстві», котра адресована до К. Леонтьєва.

Ставлення Леонтьєва до Достоевського дуже темне місце його інтелектуальної біографії. На теоретичному рівні, головним недоліком Достоевського мислитель визначав неправильне тлумачення християнства. Точкою розгалуження було ставлення до сказаного в промові Достоевського поняття «космополітичності любові». На противагу «утопій про космополітизм православ'я», Леонтьєв цитує слова Євангелія про війни, руїни і т.д., тобто про зло як опозицію «утопізму» любові [3, с. 11-29]. Загалом, Леонтьєв дає власну редакцію православ'я, котра виходить за межі погляду Достоевського, що і стає запорукою критичної позиції мислителя.

І на останок проаналізуємо тлумачення Достоевського М. Михайловським. В його розвідках Достоевський постає як «жорстокий таланти», котрий «весь час бере фальшиві нотки», ба більше, перед своєю смертю він «зображав якесь пристанище офіційної потужності православ'я». Михайловський вважає, що Достоевського намагались зробити вождем народу, хоч він і не може ним бути, бо не має жодного вчення, тільки підносить до небес страждання, а «жорстокість і каторжність завжди валять його» [4, с. 59-62]. Звісно, Михайловський наводить у приклад велику кількість фрагментів, що підтверджують його думку, проте його робота схожа на звинувачення емоційного прокурора, котрий дослідників Достоевського називає «дятлами», а деякі роботи письменника – «нікчемними».

Отже, виходячи з нашого дослідження, зовсім не складно виокремити загальне положення для всіх приведених вище інтерпретацій: в цих роботах

самого Достоевського майже нема. Основним моментом тлумачення творчості Достоевського були світоглядні (ідеологічні) позиції його дослідників, що призводило до дуже різноманітних і часто суперечливих відносно один одного висновків. Письменник ставав знаряддям ідейної боротьби опонентів, котрі асимілювали його з собою, що призводило до тлумачень, в яких Достоевський ставав ледь не проповідником їх ідей. Таку передумову осмислення Достоевського можна умовно назвати «Достоевський з себе» і цей тип переосмислення притаманний фактично всім представникам російської філософії раннього періоду аналізу Достоевського.

Список використаних джерел:

1. Белинский В. Г. Полное собрание сочинений в 13 томах. Т. 4. / В. Г. Белинский; [Под общ. ред. Д. В. Иванова]. – М. – 1954. – 676 с.
2. Карсавин Л. П. Федор Павлович Карамазов как идеолог любви / Л. П. Карсавин // О Достоевском. – М. – Книга. – 1990. – С. 252-264.
3. Леонтьев К. Н. О всемирной любви, по поводу речи Ф. М. Достоевского на Пушкинском празднике / К. Н. Леонтьев // О Достоевском. – М. – Книга. – 1990. – С. 9-31.
4. Михайловский Н. К. Жестокий талант / Н. К. Михайловский // О Достоевском. – М. – Книга. – 1990. – С. 55-59.
5. Соколова Е. А. Проблема человека и поиск социальной гармонии в философских воззрениях Ф. М. Достоевского: автореф. диссер.: 09.00.11. / Е. А. Соколова. – Улан-Удэ. – 2004. – 22 с.
6. Соловьев В. С. Три речи в память Достоевского / В. С. Соловьев // О Достоевском. – М. – Книга. – 1990. – С. 32-58.
7. Тонких Н. В. История эволюции социально-политических взглядов Ф. М. Достоевского: Дис... канд. ист. наук : 07.00.02 / Н. В. Тонких. – Воронеж, 2005. – 253 с.

Popravko O.O.

Student,

Odesa I.I. Mechnikov National University

THE PHILOSOPHY OF WAR

Nowadays, it's extremely important to speak about war conflicts. War is still a central element of the human experience. And in this topic we can point out just war theory. It is a doctrine, also referred to as a tradition, of military ethics studied by theologians, ethicists, policy makers, and military leaders. The purpose of the doctrine is to ensure that war is morally justifiable through a series of criteria, all of which must be met for a war to be considered just. The criteria are split into two groups: „right to go to war” (jus ad bellum) and „right conduct in war” (jus in bello). The first concerns the morality of going to war, and the second connected with the moral conduct within war [6].

Some people argue that the Just War doctrine is inherently immoral, while others suggest that there is no place for ethics in war. Others still argue that the doctrine doesn't apply in the conditions of modern conflicts. The doctrine of the Just